

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	15 Rhagfyr 2020
TEITL YR ADRODDIAD:	Penderfyniadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cynghori'r Pwyllgor am benderfyniadau Cymru Gyfan a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfr ar gyfer Hydref – Rhafyr 2019 (Rhifyn 23)
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol mwycs@ynysmon.gov.uk
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@anglesey.gov.uk 01248 752586

1. CYFLWYNIAD

Bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyhoeddi [Coflyfr o Gwynion Côt Ymddygiad](#) unwaith bob chwarter.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi crynodeb o'r wybodaeth a gyhoeddwyd gan Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfr ar gyfer Hydref-Rhagfyr 2019 ([Rhifyn 23](#)).[**ATODIAD 1**].

Bydd materion yn cael eu hadrodd yn chwarterol fel arfer ond nid oes adroddiad wedi ei chyhoeddi yn ystod 2020.

2. CEFNDIR

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu pwerau "sifft gyntaf" dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, sy'n gosod dyletswydd arno i ystyried cwynion y gallai aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru fod wedi torri eu côd ymddygiad. Mae awdurdodaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnwys cynghorau sir a chynghorau tref a chymuned.

Ar ôl derbyn cwyn, mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu prawf trothwy er mwyn gweld a ddylid ymchwilio i'r gwyn ai peidio. Mae'r prawf trothwy yn cynnwys Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn bod yn fodlon:-

- Bod tystiolaeth i awgrymu y gallai'r côd ymddygiad fod wedi cael ei dorri; a
- Bod y mater yn ddigon difrifol fel ei fod o fudd i'r cyhoedd bod ymchwiliad yn cael ei agor.

Yn dilyn agor ymchwiliad, gallai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ddod i un o bedwar canlyniad o dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000 sef:

- (a) nad oes unrhyw dystiolaeth bod côd ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri;
- (b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad;
- (c) y dylid cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod ar gyfer ystyriaeth y pwyllgor safonau;
- (d) bod y mater yn cael ei gyfeirio at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer penderfyniad drwy driw'nlys (bydd hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Os yw (c) neu (d) uchod yn berthnasol, bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyflwyno ei adroddiad i'r pwyllgor safonau lleol neu Banel Dyfarnu Cymru (PDC) a lle'r pwyllgor, neu driw'nlys achos ar ran y Panel, yw cynnal gwrandawriad er mwyn ystyried y dystiolaeth a gwneud penderfyniad terfynol a gafodd y côd ymddygiad ei dorri ai peidio, ac os hynny, a ddylid rhoi cosb a beth ddylid ei roi fel cosb. Mae gan bwyllgorau safonau awdurdod statudol i wahardd cynghorwyr am gyfnodau hyd at 6 mis. Does gan Bwyllgorau Safonau ddim pwerau anghymhwys, a lle bydd canfyddiadau o dorri rheolau, byddant yn ceisio rhoi cosb sy'n briodol ar gyfer y drosedd. Bydd hyn yn aml iawn yn gerydd (cerydd cyhoeddus) neu'n argymhelliad o hyfforddiant/ymrwymiad/cyfryngu ayb. Mae gan driw'nlys achos awdurdod i wahardd am hyd at 12 mis ac anghymhwys hyd at 5 mlynedd.

3. ARGYMHELLIAD

I Gadeirydd y Pwyllgor Safonau arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb yr adroddir arnynt yn **ATODIAD 1**.

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Y Ddarpariaeth Berthnasol yn y Côt	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i'r Aelodau
<p>Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful - Rhif Achos: 201805269</p>	<p>Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful wedi torri'r Côt Ymddygiad trwy bleidleisio ar osod cyfradd y dreth gyngor mewn cyfarfod o'r Cyngor llawn ym mis Mawrth 2018 pan oedd ganddo ddyledion treth gyngor am gyn- gartref.</p> <p>Mae'n drosedd o dan adran 106 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 i aelod bleidleisio ar bennu cyfradd y dreth gyngor os oes ganddynt ddyledion treth gyngor eu hunain.</p> <p>Cafodd yr Ombwdsmon dystiolaeth ddogfennol berthnasol, gan gynnwys copïau o gofnodion treth gyngor ar gyfer yr eiddo dan sylw. Edrychodd hefyd ar y gweddarllediad ar gyfer cyfarfod y Cyngor llawn a chynhaliodd gyfweiliad â Swyddog Monitro'r Cyngor a'r Aelod.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Paragraff 6(1)(a) sy'n ymwneud â dwyn anfri ar yr awdurdod; • Paragraff 10(1) mewn perthynas â'r gofyn i ystyried a oes diddordeb personol i'w ddatgelu; • Paragraff 11(1) mewn perthynas â datgelu diddordebau personol mewn cyfarfodydd; • Paragraff 14(1)(a) mewn perthynas â'r gofyn i beidio â chymryd rhan mewn cyfarfod pan gyfyd y busnes y mae gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu yn ei gylch; • Paragraff 14(1)(b) mewn perthynas â'r gofyn i beidio ag arfer swyddogaethau gweithredol mewn perthynas â mater y mae gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu yn ei gylch; • Paragraff 14(1)(c) mewn perthynas â'r gofyn i beidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad y mae gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu yn ei gylch. 	<p>Roedd yr Ombwdsmon o'r farn bod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr Aelod wedi torri'r Côt gan ei fod yn derbyn nad oedd wedi datgan diddordeb a oedd yn rhagfarnu a'i fod wedi pleidleisio ar bennu cyfradd y dreth gyngor. Derbyniodd yr Aelod hefyd fod ganddo ddyledion treth gyngor mewn perthynas â chyn eiddo ar adeg y cyfarfod hwnnw.</p> <p>Fodd bynnag, penderfynodd yr Ombwdsmon <u>na fyddai er budd y cyhoedd i fynd ar ôl y mater o ystyried yr amgylchiadau lliniarol sylweddol yn yr achos penodol hwn</u>. Roedd y rhain yn cynnwys yr amgylchiadau personol a arweiniodd at i'r Aelod fynd i'r ddyled yn y lle cyntaf a'r ffaith bod yr aelod yn ddibrofiad. Roedd wedi ymddiheuro, wedi talu'r ddyled a dweud na fyddai'n digwydd eto.</p> <p>Yn wyneb yr amgylchiadau lliniarol, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd angen cymryd unrhyw gamau pellach.</p>	<p><u>Ni ddylai aelodau ddibynnu ar yr achos hwn</u> fel ffordd o amddiffyn pleidleisio ar y Gyllideb pan fo ganddynt ddyledion treth gyngor.</p> <p>Dim ond gwybodaeth gyfyngedig a ddarperir yn y crynodeb o'r achos. Fodd bynnag, mae'n dangos bod OGCC yn parhau i ddefnyddio'r prawf dau gam a bod y trothwy ar gyfer yr elfen "budd y cyhoedd" (yr ail gam) yn uchel.</p>

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Y Ddarpariaeth Berthnasol yn y Côt	Crynodeb o'r Penderfyniad	Pwyntiau Dysgu i'r Aelodau
<p>Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful - Rhif Achos: 201807334</p>	<p>Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod wedi torri'r Côt Ymddygiad; honnwyd, yn groes i gyngor y Swyddog Monitro bod gwrthdaro diddordeb, fod Aelod wedi derbyn swydd gabinet benodol. Honnwyd hefyd bod yr Aelod wedi methu â datgan diddordeb mewn materion o'r fath.</p> <p>Yn ystod yr ymchwiliad, gofynnwyd am wybodaeth ynghylch y cyngor a roddwyd gan y Swyddog Monitro, a chyfwelwyd yr Aelod. Esboniodd yr Aelod ei fod wedi ystyried cyngor y Swyddog Monitro a'i fod yn hyderus bod strategaeth briodol wedi'i llunio i reoli a lliniaru unrhyw wrthdaro diddordebau posib. Dywedodd yr Aelod ei fod ef ac Arweinydd y Cyngor wedi cynnal ymchwil i nodi lle'r oedd senarios tebyg wedi digwydd mewn cynghorau eraill a'r effaith a gafodd ar yr awdurdodau hynny. Cynhyrchodd yr Aelod dystiolaeth hefyd o ddatganiadau o ddiddordeb yr oedd wedi eu gwneud.</p>	<p>Datgelu a chofrestru diddordebau o dan baragraffau 10 -12</p>	<p>Er bod yr Ombwdsmon yn fodlon bod yr Aelod wedi ystyried cyngor y Swyddog Monitro, roedd y diffyg tryloywder mewn perthynas ag agweddau ar y penodiad (gan gynnwys amseriad ymddiswyddiad yr Aelod o gyflogaeth a fyddai wedi gwrthdaro â'r penodiad) yn peri pryder ac yn achosi eraill i gwestiynu'r penodiad, a hynny'n rhesymol.</p> <p>Gan fod yr Aelod wedi ymddiswyddo o'i gyflogaeth flaenorol yn y pen draw ac ymgymryd â'i rôl, canfu'r Ombwdsmon nad oedd er budd y cyhoedd i fynd ar ôl y mater ymhellach a chanfu nad oedd angen cymryd unrhyw gamau pellach. O ystyried y potensial i wrthdaro diddordeb godi, atgoffwyd yr Aelod o'r angen i ofyn am gyngor gan y Swyddog Monitro ar faterion i'r dyfodol.</p>	<p><u>Ni ddylai aelodau ddibynnu ar yr achos hwn</u> fel ffordd o amddiffyn sefyllfaoedd posib o wrthdaro diddordeb rhwng cyflogaeth a'u rôl fel Cyngorydd.</p> <p>Dim ond gwybodaeth gyfyngedig a ddarperir yn y crynodeb o'r achos. Fodd bynnag, mae'n dangos bod OGCC yn parhau i ddefnyddio'r prawf dau gam a bod y trothwy ar gyfer yr elfen "budd y cyhoedd" (yr ail gam) yn uchel.</p> <p>Atgoffir aelodau i gysylltu â'r Swyddog Monitro i gael cyngor lle maent yn ansicr o faterion Côt Ymddygiad gan gynnwys, fel yn yr achos hwn, ar faterion datgan diddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu.</p>